

דף כ"ט

משנה

הנוטל שכר להיות רואה את הבכורות אין שוחטין על פיו, אלא אם כן היה מומחה כאילא ביבנה, שהוא חסיד ולא נחשד בכך. שהתירו לו חכמים להיות נוטל ארבע איסרות לבהמה דקה וששה לגסה, בין אם אמר להם שהוא מום קבוע ובין אם אמר שהוא מום עובר.

גמרא

מבארת הגמרא, שהתירו למומחה ליטול ארבע איסרים כדי לראות את הבכור בבהמה דקה וששה בבהמה גסה מפני שיש יותר טורח בבדיקה של מום של בהמה גסה שצריכים להשליכה לארץ כדי לבדוק אם המום הוא מום קבוע.

הגמרא שואלת, מובן שהמומחה היה נוטל שכר אם הבכור הוא בעל מום, משום שהוא התיר אותו. אבל מדוע היה נוטל שכר אם הבכור הוא תם? אומרת הגמרא, כדי שלא יבואו לחשוד בו ולומר הבכור הוא תם והוא התיר להם משום השכר שקיבל. ושואלת הגמרא, הרי יבואו לחשוד בו גם אם אמר שהבכור הוא תם. ויאמרו שבאמת הבכור הוא בעל מום, והוא אמר שהוא תם כדי שיבואו אליו פעם נוספת ויטול שכר פעם נוספת? ואומרת הגמרא שחכמים תקנו לו שכר פעם אחת ולא פעם שניה²⁹².

משנה

הנוטל שכרו לדון ולהעיד דיניו עדותיו בטיילים להזותולקדש מימיו ואפרו פסולים מימיו מי מערה אפרו אפר מקלה²⁹³. אבל אם אותו רואה בכורות או הדיין או העד או המזה והמקדש הוא כהן וזה שמוליכו מעבירו במקום טומאה שאין דרך אחר. וגורם לו הפסד שצריך לקנות חולין שיקרים יותר

292 ואין לחשוש שיאמרו שהוא תם הוא והתירו מפני שאינו רוצה לטרוח פעם אחרת. שלא חייבוהו חכמים לראות פעם אחרת, אלא שאם ראוהו שאין יכול ליטול עליו שכר. ועוד שבזה לא יחשדוהו לעולם שיתיר את האיסור כדי להנצל מטורח של פעם שניה. תוס'.

293 ומה ששנינו מכוער הדיין שנוטל שכר לדון אלא שדיניו דין מפרשים בכתובות (קה). באגר בטלה שמוכח מותר. תוס'.

מתרומה. הוא מאכילו ומשקו וסכו, ואם היה זקן מרכיבו על החמור, ונותן לו שכרו כפועל²⁹⁴.

גמרא

מה אני בחנם אף אתם בחנם אמר רב יהודה בשם רב, לומדים שאסור ליטול שכר על הוראה ותלמוד תורה, מהכתוב:

"רִאֵה לַמִּדְתִּי אֶתְכֶם חֲקִים וּמִשְׁפָּטִים כַּאֲשֶׁר צִוֵּי ה' אֱלֹקֵי", מה אני בחנם אף אתם בחנם²⁹⁵. וכן שנינו בברייתא "כַּאֲשֶׁר צִוֵּי ה' אֱלֹקֵי", מה אני בחנם אף אתם בחנם. ולומדים שאם לא מצא בחנם שילמד בשכר מהכתוב: "אַמֶּת קִנְה". ולומדים שלא יאמר, כשם שלמדתי בשכר כך אלמדנה בשכר מהכתוב "אַמֶּת קִנְה וְאַל תִּמְכֹּר".

המקדש במי חטאת הגמרא שואלת על מה ששנינו במשנה שהלוקח שכר להזות ולקדש מי חטאת מימיו מי מערה אפרו אפר מקלה.

ממה ששנינו שהמקדש אשה במי חטאת, ובאפר חטאת מקודשת, אע"פ שהוא ישראל²⁹⁶. ומכאן שיכולים לתת שכר עבור הזאה וקידוש שאם לא כן במה הוא מקדש אותה? אמר אביי, מותר ליטול שכר עבור הטורח שיש בהבאת האפר מירושלים למקום רחוק, ובמילוי המים. אבל לא עבור הזאה וקידוש שהם הכשר מצוה. וכן משמע ממה ששנינו כאן להזות ולקדש, ושם שנו המקדש במי חטאת ובאפר חטאת.

הגמרא שואלת על מה ששנינו אם היה כהן מטמאהו מתרומתו. כיצד כהן רשאי לעבור

כהן מטמאהו בית הפרס דרבנן
מנפח אדם בית הפרס

על איסור "לנפש לא יטמא"? ואומרת הגמרא שהכהן צריך ללכת לבית הפרס דרבנן. וכמו שרב יהודה אמר בשם רב מנפח אדם בית הפרס והולך. עצם כשעורה מטמא במגע ובמשא ולא באהל וכשהאדם מנפח

294 ובגמרא מפרש שלפי מה שהוא מפסידו נותן לו.

295 אין להק' למה התורה כ' 'ושחר לא תקח'. מפ' שהם ב' שתורת שכר היינו שכר טרחו ובתורת שוחד היינו להשתדל לדונו יפה ולהפוך בזכותו. כדאמר ואין לתמוה על דייני גזירות שבירושלים שהיו נוטלים שכר מתרומת הלשכה שבלא הטעם דאגר בטלה דמוכת מותר כיון שכל עסקם היה על זה ולא היו עוסקים בשום מלאכה שעל כרחם צריכין להתפרנס. ומה שנוהגין עכשיו ללמוד תורה בשכר אם אין לו במה להתפרנס מותר, ואפי' יש לו אם הוא שכר בטילה דמוכת שמניח כל עסקיו ומשא ומתן שלו מסתבר שנחשב מוכח יותר מקרנא דתהי חמרא ושקיל זוזא, ועוד בקטנים מותר מטעם שימור ושכר פיסוק טעמים כמו שמוכח פרק אין בין המודר (נדרים לו). תוס'.

296 פ' הקונטרס שפירש שנקט אע"פ שהוא ישראל שכהנים רגילים בהזאה ובקידוש הוא דחוק. תוס'.

הוא לא נוגע בה²⁹⁷ 298. ורב יהודה בר אמי אמר משמו של רב יהודה, בית הפרס שבני אדם דשו ברגליהם טהור מפני שהספק בבית הפרס, שדה שקבר נחרש בו, הוא שיש בו עצם כשעורה. ואי אפשר לעצם כשעורה שלא יהיה נידש ברגל²⁹⁹. או שטימאז את הכהן בטומאות שהכהן אינו מוזהר עליהן, נבילות ושרצים שאינו מוזהר מלגעת בהן.

הגמרא מביאה את מה ששנינו בבריתא, שנוטל שכרו כפועל בטל. ואמר אביי שנוטל שכרו כפועל בטל של אותה מלאכה שבטל הימנה³⁰⁰.

משנה

החשוד על הבכורות אין לוקחין ממנו בשר צבאים, שהוא אדום כבשר עגל ועורות לא מעובדים, שמא הוא בשר של עגל בכור תם. רבי אליעזר אומר לוקחין ממנו עורות של נקבה. ואין לוקחין ממנו צמר מלובן וצואי, אבל לוקחין ממנו טוי ובגדים.

גמרא

בשר שאפ' להחליף בשל עגל שאפשר להחליפו בשל עגל. ולא עורות שאינם מעובדים, אבל לוקחים ממנו עורות מעובדים מפני שאם היה עור של בכור לא היה טורח לעבדו שמא חכמים ישמעו שהוא של בכור ויחייבו את העור בקבורה ויבוא לידי הפסד. ולרבי אליעזר לוקחין ממנו עורות של נקבה,

297 אבל אינו אוכל בתרומה לא מצי אכיל שא' בחגיגה בפרק חומר בקודש (דף כה:): בודקין לעושי פסח ואין בודקין לאוכלי תרומה. רש"י.

298 משמע שעל ידי ניפוח מותר לילך להעיד אבל מ"מ הוא טמא. וקשה מכאן לפירוש ר"ת שמפרש שניפוח מועיל לכל דבר. ואומר ר"ת שלא גרסו מאי בודקין אלא גרסו אמר רב יהודה כו' והיא מילתא באפי נפשה ומועיל ניפוח לכל דבר, אבל בדיקה של המשנה לא מועילה בשום מקום אלא לעושי פסח. ויש לפרש את הסוגיה לפירוש ר"ת שמתמאהו מתרומתו היינו שהולך בלא ניפוח. היכי אויל?, בבית הפרס דרבנן דאמר רב יהודה כו'. מדרב יהודה הביא שאיסור בית הפרס אינו דאורייתא אלא מדרבנן והתירו לכל דבר בניפוח כן פירש"י בסוף פ"ב דכתובות (דף כח:). ולפי זה היה מותר בלא ניפוח בכל מצות כמו להעיד. וקשה שלא משמע כן בפ' מי שהוציאוהו (עירובין מז.). ובשאלות דרב אחאי מתיר ליטמא בבית הפרס לכל המצות כמו לצאת לקראת מלכים. תוס'.

299 בפרק בתרא דחגיגה (דף כה:). גרס רב חייא ברבי אמי משמיה דעולא. תוס'.

300 רש"י פירש ככהן בטל מאותה מלאכה שבטל מינה שאם היה נוקב מרגליות שעבודתה נוחה לעשות ושכרו מרובה ואם אומרים לו טול כך וכך ובטל היום ממלאכה אינו פוחת משכרו אלא דבר מועט שהרי נוחה ואין בה טורח. ואם מלאכה קשה היא כגון נגר אם אומרים לו אתה נוטל עכשיו ג' זוזים טול וזו והבטל היום מאותה מלאכה לעסוק במלאכה קלה נוח לו להבטל ליטול וזו. וכן פירש רש"י בהשבת אבידה. וא"א לומר כן שא"כ היה נוטל שכר על השבת אבידה ואפי' לחכ' שא' טעינה בשכר לא אמרו אלא משום שא"כ התורה התה צ' לכתוב טעינה ולא פריקה. ורבינו חננאל פירש שם כמו שבשאר ימות השנה אין נותנין בתפירת בגד אלא חצי סלע והוא עתה בשעת הרגל ותופר בגד בסלע. [אין] אומרים לו קבל שכר כמה שתנוח למלאכה זו שאתה מקבל עליה סלע. [אלא] כאותו שכר שאתה היית נוטל כמותה בשאר ימות השנה שלא היית נוטל עליה אלא חצי מפני השבת אבידה, ופירושו תמוה. תוס'.

מפני שניכר שהעור אינו של בכור זכר. והתנא קמא אוסר, מפני שהוא יכול לחקוק את מקום הזכרות ולומר שעכברים אכלוהו! ורבי אליעזר סובר שהדבר ניכר אם עכברים אכלוהו או שהמקום נחתך.

הגמרא שואלת, אם לא לוקחים מהחשוד צמר מלובן שטרח וליבנו, האם צריכים לומר שאין לוקחים ממנו צמר צואי, שלא נרחץ מהלכלוך, שלא טרח בו כלל? עונה הגמרא שהוא דבר אחד, אין לוקחים ממנו צמר מלובן מצואתו. עוד שואלת הגמרא, אם לוקחים מהחשוד על הבכור צמר טוי האם צריכים לומר שלוקחים ממנו בגדים ארוגים מחוטים שטוה? עונה הגמרא, שבגדים הם לבדים שאינם טוויים.

משנה

אין לוקחים מהחשוד לזרוע בשביעית או לעשות סחורה בספיחים, פשתן, אפילו מתוקן במסרק. אבל לוקחים ממנו חוטים טוויים ואריג.

גמרא

הגמרא שואלת, אם מותר לקנות מהחשוד על השביעית חוטים טוויים, האם צריך לומר שמותר לקנות ממנו אריג? אומרת הגמרא, שאריג אינו בד ארוג אלא תיכי, שרשרות שעושים מפשתן שלא נטוה.

משנה

החשוד להיות מוכר תרומה לשום חולין, אין לוקחין ממנו אפילו מים ומלח דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר, אסור לקנות ממנו רק דבר שנותנים ממנו תרומה.

גמרא

מבארת הגמרא, שמרבים מהכלל שבמשנה, שאין קונים מהחשוד למכור תרומה כחולין קרבי דגים, שמערבים בהם שמן זית.

רבא קנס שלא יקנו אגוזים מטבח
 שה' חשוד למכור תרבא דכנתא כר"ש³⁰¹ למכור³⁰¹ חלב הכליות שעל הירך בחזקת חלב
 מביאה הגמרא, מעשה בטבח שהיה חשוד
 טהור הנקרא 'כנתא'³⁰². ורבא קנס אותו שלא יקנו ממנו אפילו אגוזים.
 ורב פפא אמר לרבא, אם הוא קנס אותו כרבי יהודה, לרבי יהודה
 קונסים שלא יקנו אפילו מים ומלח? אומרת הגמרא, שרבא קנס אותו
 כרבי שמעון שלא קונס אלא באיסור עצמו, במה שדומה למה שעבר בו
 איסור. סתם תינוקות מתגרים באגוזים, והוא היה מטעה את בני הטבחים
 באגוזים והם היו גונבים מאבותיהם את החלב, והוא מכרו בתור חלב
 המותר. ולכן קנסו אותו שלא יקנו ממנו אגוזים.

301 ר"ת גורס תרבא דאטמא במר דכנתא פירוש מר בחילוף של כנתא כמו במר דשחוטה בבפרק גיד הנשה (חולין צד.) וכמו במר דפרזלא בבבא קמא (דף ק"ג:). תוס'.

302 ובלע"ז אנטריי"ל כמו הדרא דכנתא דאמרינן בשחיטת חולין (דף מח:). רש"י.

